

Sok holddal ezelőtt a dollár 870 líra volt, én pedig harminckét éves. A földgolyó is kétmilliárd lélekkel könnyebben forgott, és üres volt a *stazione*² bárja, amikor megérkeztem azon a hideg decemberi éjszakán. Ott álltam és vártam az egyetlen embert, akit ismertem abban a városban. A nő, aki kijött volna eléem, sokat késett.

Minden utazó jól ismeri ezt a kellemetlen állapotot, a fáradtság és a nyugtalanság keverékét. Bámuljuk az órákat és a menetrendeket, tüzetesen megvizsgáljuk a visszeres márványt a lábunk alatt, beszívjuk az ammóniát és a hideg téli éjszakákon a mozdonyok acélöntvényeiből áradó nehéz szagot. Mindezt megtettem.

---

¹ Robert Morgan amerikai festő, Brodsky barátja, több mint 30 évig Velencében élt. Brodsky műve az ő fotóival illusztrált exkluzív, 50 példányos, kézzel merített papírra nyomott kiadásban is megjelent 2007-ben. Egy példány ára 5000 dollár.

² Pályaudvar (olasz). Az olasz szavak jelentése a továbbiakban megjelölés nélkül szerepel a jegyzetekben.

Az ásítózó bárpultoson és a mozdulatlan pénztároson, e Buddha-szerű *matronán* kívül egy árva lélek sem járt arra. Ám semmire sem voltunk mi jók egymásnak: már elpazaroltam teljes szókingcsemet, amellyel nyelvükből rendelkeztem, az *espresso* már elhangzott, kétszer is. Már megvettem az első csomagot abból, amit a következő években úgy neveztem el, hogy *Merde Statale*³, *Movimento Sociale*⁴ és *Morte Sicura*⁵ – ez volt életemben az első csomag MS⁶. Úgyhogy fölvettem a csomagjaimat, és kiléptem az utcára.

Abban a valószínűtlen esetben, ha valaki követte volna tekintetével fehér London Fog ballonomat és sötétbarna Borsalino kalapomat, nem találta volna szokatlannak a külsőmet. Az éjszákának biztosan nem esett volna nehezére, hogy elnyeljen. A mimikri nézetem szerint előkelő helyet foglal el az utazók holmijának listáján, és akkor úgy élt bennem Itália, mint az ötvenes évek fekete-fehér filmjeinek és mesterségem ugyanilyen monokróm médiumának a fúziója. Így a tél

---

³ Állami szar.

⁴ Társadalmi mozgalom.

⁵ Biztos halál.

⁶ Olasz cigarettamárka.

bizonyult az én évszakomnak, és azt hiszem, egy sál volt az egyetlen dolog, ami hiányzott rólam ahhoz, hogy úgy nézzek ki, mint egy helyi léhűtő vagy *carbonaro*. Úgy éreztem, észrevétlen vagyok, beleolvadok a környezetbe, és beleillem egy alacsony költségvetésű krimi vagy inkább melodráma kockáiba.

Szeles éj volt, s még mielőtt retinám bármit is regisztrált volna, mérhetetlen boldogság öntött el, orrlyukaimat megtöltötte az, ami számomra mindig ennek szinonimája volt, a fagyos hínár illata. Mások számára ezt jelenti a frissen kaszált fű vagy a széna, megint másoknak a karácsonyfa és a mandarin illata. Nekem a fagyos hínár jelenti ezt, részben már magának a szónak a festői hangzása miatt (oroszul a hínár az a gyönyörű szó, hogy *vódoroszli*⁷), részben pedig a jelentésében rejlő apró össze nem illőség, a víz mélyében zajló rejtett dráma miatt. Az ember ráismer magára bizonyos elemek között: amikor magamba szívtam ezt a szagot a *stazione* lépcsőjén, már réges-rég az össze nem illőségek és rejtett drámák szakértője

---

⁷ A szóban a „víz” és a „növekedtek” elemek rejlenek.

lettem. E szag iránti vonzódásom kétségtelenül az-
zal is magyarázható lenne, hogy a Balti-tenger mel-
lett töltöttem gyerekkoromat, a Montale⁸ versében
szereplő vándorló szirén hazájában. De azért két-
lem, hogy innen eredne. Már csak azért is, mert
ez a gyermekkor nem volt olyannyira boldog (nem
szokott ugyanis az lenni, sokkal inkább az önutálat
és a védtelenség iskolája), ami pedig a Baltikumot
illeti, arról a részről, ahol én éltem, igazán csak egy
angolna volt képes kicsusszanni. Mindenesetre gye-
rekkorom aligha tekinthető bármiféle nosztalgia
tárgyának. Mindig is éreztem, hogy ez a nosztalgia
máshová vezethető vissza, valamire, ami az élet-
rajz keretein és a genetikai adottságokon kívül esik,
a hipotalamusz tájékára, ahol gerinchúros őseink
benyomásai raktározódnak őselemükről, például
azé az ichthusé⁹, ahonnan civilizációnk ered. Hogy
aztán az a hal boldog volt-e, az már más kérdés.

---

⁸ Eugenio Montale: *L'anguilla*.

⁹ Hal (a görög ΙΧΘΥΣ latinos átírása). A szó jelentése
kettős a szövegben: a gerinchúros hal fejlődéstani ősök,
és ez a görög szó a Krisztust megnevező szavak – Iesusz
Chrisztosz Theu Uiosz Szótér, Jézus Krisztus Isten Fia
Meváltó – kezdőbetűinek összeolvasása. Brodsky a *Lagúna*
című versében is így ír: „gerinchúros őköd, a Megváltó...”